

BR. 1. IZDANJE BUNJEVAČKE PROSVETNE MATICE BR. 1.

*Mojoj dragoj
tetka Mariji
Vasić Lekaj*

BUNJEVAČKI OBIČAJI U SLIKAMA

(„MATERICE“, „BADNJE VEĆE“, „PRELJE“, „RA-
KLJARE“, „POLIVAČI“, „KRALJICE“, „SVATOVİ“.)

Mara Djordjević
Napisala i za pozornicu udesila:

**MARA DJORDJEVIĆ
RODJ. MALAGURSKA**

(PRVI PUT PREDSTAVLJANO NA POZORNICI BUNJE-
VAČKE PROSVETNE MATICE 1. JANUARA 1927., NA
DAN SVEČANOG OTVARANJA BUNJEVAČKE PRO-
SVETNE MATICE I OSVEĆENJA DOMA MATIČINOG.)

zkuh.org.rs

SLIKA PRVA.

Materice.

Bunjevačka soba belo okrečena sa gredicama na tavanici. Levo i desno pored zida po jedan krevet, pun perjanih uzgljanica skoro do gredica. Uzgljanice široko šlingovane sa zastornjima u boji. Na svakom krevetu na vrhu još po dve male šlingovane uzgljančice. U pročelju između dva prozora ogledalo sa peškirom prebačenim preko njega i slikama i bosiljkom zadevenim u ram od ogledala. Ispod ogledala dolaf sa fijokama. Na dolafu šoljice, bokali, šarene čaše i slike sa prošteništa. Na sred sobe dugačak astal zastrt sa velencem (vrsta ćilima). Na astalu jedan bokal za vino i jedna čaša sa drškom za vodu. Pored astala klupa „sa tarabama“ (sa naslonom), i šamlica, na kojoj baba drži noge. S desne strane napred velika krušna peć sa bankom oko nje. Na zidu: svete prilike, Marijinska sveća, a kod vrata svetnjača sa Raspelom. Na suprotnom zidu brana od vlača i fotografija venčanog para uramljena zajedno sa venčanim vencem.

DIDA i BABA sede za astalom jedno prema drugom. Snaja sedi blizu peći. Na banku kod peći sede dvoje unučadi i prebrojavaju novce i oraje.

DIDA: U moje ditiñstvo je to sasvim drugačije bilo, nije se stidio niko da čestita i kupi materice. Mi, švigarci od 15—16 godina jedva smo čekali da se užna svrši, pa koji torbu na ledja, koji tilorsku maramu u ruke pa smo se nadmećali, koji će više kuća da obidje i više ora i jabuka da nakupi.

BABA: Ta sve to polako izlazi iz mode! Sad se mladež stidi naši lipi narodni običaja! A TO NAS JE I ODRŽALO! DA NAM NIJE BILO NAŠEG LIPOG BUNJEVAČKOG JEZIKA I NARODNI OBIČAJA DOSAD BI SE DAVNO VEĆ ZABORAVILO DA JE IKAD BILO NAS BUNJEVACA...

UNUČICA (bratu, sa kojim se nadmeće, ko je više nakupio materica): Eto, vidiš, da sam više nakupila, vidiš da imam više tri dinara od tebe, evo broj pa š vidit! Samo kad sam više od tebe nakupila! (Tapše rukama).

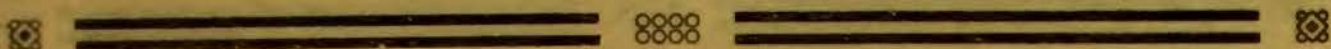
UNUK (sestri): E Djulka, a vidi ti, ko ima više ora i jabuka, (broje oraje i s njima prave larmu).

BABA: Smirte se, dico! Kate, pogledaj valjda idju materičari, čini mi se: lupila su vrata!

SNAJA: Ama smirte se, dico, sa ti orasi! Novce podajte Didi, pa će vam Dida kupiti štogod!

UNUK (pritrči Didi, uhvati ga za rukav i ska-kućući oko njega govori brzo): Dida, kupte meni

čizme, meni konja, al velikog konja, jedna kola, Dida, jedne sate i pušku, Dida!

UNUČIGA (pritrči Didi zajedno sa bratom i, gurajući se sa njim, govori mazno): Meni, Dida, ruvo, jednu svilenu maramu, i jedne sa zlatom vezene papuče...

DIDA: Oće Dida, oće, samo vi, dico, budite dobri, a Dida će vam sve kupit. (Ulaze Materičari, četvoro dece sa maramom u ruci).

SVI U GLAS: Faljen Isus, čestitamo Materice! (Ljube ruke Didi i Babi).

BABA: A, to su kumčad!

DIDA i BABA: Živi i zdravi bili! Živi i zdravi bili!

BABA: Site, dico! (Kumčad sedaju oko peći na banak, a drugi troje stoje pokraj vrata).

DIDA: Site, dico, kod astala, danas su Materice. (Kumčad sednu kod astala, a drugi na banak kod peći). Pa šta je, dico, jestel tušta nakupili?

MALO KUMČE (klima glavom): Jesmo, svašta tušta: i ora, i jabuka, i dinara!

DIDA: A, čili si ti mali?

JEDAN MATERIČAR: Znate čiji sam: Bać Antunov!

DIDA: E, a kojeg bać Antuna?

ISTI MATERIČAR: Ta onog, Cvancika!

DIDA (pita drugog): A ti?

DRUGI MATERIČAR: (ustaje i stidi se, čupka i vuče čakširice, oborio glavu i ne odgovara ništa).

SVA DECA (videći da on ćuti, u glas viču):
On je Čačkov!

BABA: A čija Vam ta divojka?

DEVOJČICA (materičarka, stideći se i izvijajući vratič): Ja sam... Kidjina!...

DIDA: A, pijete li vi, momci, vino?

MALO KUMČE (klima glavom važno i otežući):
Pi-je-mo!

KUMICA (od njega nešto starija): Kako bi pili?! Čekaj, kašću Nani! Znaš, šta su Nana kazli da daci nije slobodno piti vino!

DIDA: Ajd, daj, babo, od onog slatkog za daci, a kad porastu, onda će od ovog starog ko dida! (dobro nategne bokal i sladi: Aha).

BABA: Daj, dida, od tih dukata! (i sipa daci slatko vino u čaše, a Dida joj daje dinare, koje ona meće svakom u čašu punu vina. Deca ispijaju, uzimaju dinare iz ispražnjenih čaša, vade novce iz džepa i pokazuju, koliko je ko dobio).

BABA zadeva dinare u jabuke, a snaja ih sa orasima deli daci.

DIDA (malom kumčetu): A jel, mali kume, idješ li ti u škulu?

MALO KUMČE: Idjem!

DIDA: Pa jesil naučio štogod u škuli?

MALO KUMČE: (Samouvereno) Jesam... Znam jednu lipu pismicu.

DIDA: E, pa hajd da čujemo šta si naučio!

MALO KUMČE (pokloni se i deklamuje):

„NA MATERICE I OCE“

Kad su slavne Materice

I čestiti oci,

Svud su pune kotarice

Orasi zlovoljci!

Idjte, dico čestitajte

I torbu poneste,

I paloru svagdi dajte

Gdi starijih jeste!

Čekaju vas Materice,

Čekaju vas oci,

Lipe pune kotarice

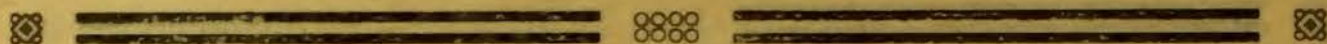
Orasi zlovoljci

I jabuka j' medj orasi

Lipih pa crveni,

Bugeri su u nji krasni

Na pol zadiveni.

DIDA: Vidi se da ćeš dobar djak biti! E, a znaš li ti dati paloru?

MALO KUMČE (otežući!): Zna-a-am!

DIDA: E, ajd da vidim! (pruži mu ruku).

MALO KUMČE (levom rukom uzme Didinu ruku, otvori mu šaku i desnom svojom šakom porebrice pravi krst po Didinom dlanu i govori:) Križalice, bogalice, pukac! (i lupi dlanom Didin dlan tako da jako pukne, pa onda kažiprstom desne ruke pokazuje na svoj levi dlan i vragolasto potseća Didu): „Kraj-carica!“...

DIDA (izvadi iz prusluka novac i meće mu na dlan, govoreći): E, zaslužio si! Kad tako lipo znaš, evo ti dukat!

MALO KUMČE (radosno): Hvala! (i odmah pokazuje dukat ostaloj deci, koja ga sa radozna-lošću posmatraju).

MALA KUMICA: Mi se žurimo! Imamo još tušta mista!

DIDA: Jeste li bili kod kum — Tonče?

MALO KUMČE: Jesmo! On nam dao po dva dinara, a prija Bara (tu namrska lice i kao s nipo-daštavanjem) samo po pō dinara!...

DIDA: Baš je izadrla!

zkvh.zg.rs

MALA KUMICA: Nismo bili još ni kod uje Tome.

BABA: A, čija si ti mala?

DRUGA MATERičARKA (Sasvim mala curica): Nanina!... (Zatim ohrabrena, što su i nju primetili prilazi bliže stolu i pokazujući na svoje haljinice): Vite, imam novo ruvo, kupila mi Nana za Materice. A vite, imam i šlingovanu bilu suknju (podiže gornju i pokazuje na belu suknjicu). A i svilene papuče imam nove... al ostale su mi kod kuće!..

BABA: A jesul bar lipe?

MALA MATERičARKA: Borme lipe!

BABA: A slušaš li bar Nanu kad ti Nana sve tako lipo kupila?

MALA MATERičARKA: Slušam i Nanu i Baću.

BABA: Tako i triba!

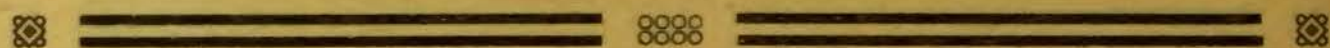
MALA KUMICA: E, ajte sad da idjemo!

DIDA: E, ajde, ajde, kad žurite, triba svud po malo!

DECA (odlaze i sva u glas): Zbogom i hvala! Zbogom! Zbogom! (Kumčad ljube ruke i odlaze takodje).

BABA i DIDA: Zbogom, dico! Pozdravite Nanu i Baću!

SNAJA (ispraća decu. Čuju se gajde, snaja se

vraća i javlja radosno): Evo, dolazi nam nov zet!

ZET (ulazi sa drugovima i gajdašem): Faljen Isus! Čestitam vam Materice (Babi ljubi ruku, a sa Didom se rukuje. Njegovi drugovi takodje).

DIDA i BABA: Živ i zdrav bio! Živi i zdravi bili! Živi i zdravi bili! Ajd, site, site! (Svi sedaju za sto osim babe i snaje).

Ulazi kćer Kata, devojka.

BABA: Ajd, Mare i Kate, sterite astal, kad nam nov zet prvi put došao u goste! (Kata i Mara žurno izlaze).

DIDA (sipa vino i nudi goste da piju): Na zdravlje, momci!

(Snaja i kćer se vraćaju i nose: jedna zdelu sa pečenjem a druga tanjire, veljuške i noževe. Steru astal).

BABA: Evo, zete, šta ti je baba pripravila dara. (Navlači zetu uzimaću košulju preko glave a njegovim drugovima daruje maramice. Sve ih nudi orasima i jabukama).

JEDAN GOST: Ded, gajdašu, zasviraj, a mi ćemo pivat, nek se zna da je zet prviput došao babi u goste!

GAJDAŠ (zasvira, a gosti sem zeta, koji ćuti, pevaju):

„Domaćine od ovoga dvora,
Živela ti domaćica tvoja!...“

ZAVESA.

SLIKA DRUGA.

Badnje veče.

Soba ista. Baba priprema kolač — božićnjak, umešen od kiselog testa i ukrašen od testa napravljenim jaslicama, Isusom, Majkom Božjom, Josipom, suncem, mesecem, ticama, kvočkom i pilićima, volovima s volarom. Kolač meće na poslužavnik, a oko njega redja dve tri lepe jabuke, oraje, smokve, suve šljive i lešnike. Zatim meće na astal: šolicu sa zelenim žitom u koje je ubodena svećica, a sa jedne i druge strane po jedno jagnješće od vate. Stavlja i drugu šolicu sa kuvanim suvim šljivama. Na dolaf meće sito sa žitom. U svemu joj pomaže kćer, devojka. Dida medlja rakiju i često potegne, da próba jel dosta slatka. Unučica mu pomaže, drži levak više boce i sipa med u rakiju.

DIDA (unućici): Daj, livaj još malo meda, da budne sladja za ovu našu ženskadiju. (Mućka rakiju i okreće se babi): Jel, redušo, kako stojiš sa

svaki mora prvo bilog luka sa medom. ako oće, da bude živ i zdrav!

DIDA: Da se prvo, dico, pomolimo Bogu! „Bože pomози, da do godine opet svi u zdravlju dočekamo ovaj Blagdan!“ (Sedaju i Dida daje svima belog luka s medom. Deca se mršte, ali se Didina zapovest sluša. Posle kašlju. Večeraju. Dida sa vinom gasi sveću. Svi napregnuto gledaju na koga će dim, i prosto im odlakne na duši kad vide, da dim ode pravo gore. Unučica vikne: „Neće niko umrit, otšo je dim gori!“ Zatim vuku slamke i mere ih, koja je duža, da vide, ko će najdulje živeti. Položaj izvuče jednu kratku, ali šeretski je baca i izvlači drugu, dužu).

BABA: Kažu: vračka je, al nekad se baš obistini. U Božjoj smo ruki!

DIDA: Kate, daj svetu knjigu, da pivamo svetnje! (Kata dodaje knjigu i Dida počinje: „Ajte, braćo, da idjemo, da darove ponesemo, malenome Kraljiću, našem dragom Božiću!“ Deca ustaju, a mladji legaju u slamu po sobi. Dida im baca oraja, deca lupaju oraje i jedu, lupinje bacaju pod astal, baba ih opominje.)

BABA: Bacajte samo, dico, lupinje pod astal, pa će biti više pilića.

UNUK: Nane, kad ćemo isti pača?

SNAJA: Čekaj, kad se vratimo sa ponoćnice.

UNUK: Ja znam da neću zaspāt, iću s Nanom na ponoćnicu, pa kad se vratim, ja ću baš isti pača!

DIDA (Počinje drugu pesmu): „Hopa-cupa, Tome, Luka, Joško, Djuka, veselite se svi, veselite se svi!“ (Deca pozaspavaju, Kata uzme iglu, pa ih zašiva jedne za druge. Dolaze vašange sa armunikašem).

VAŠANGE: Faljen Isus! Čestitamo Badnje Veče!

DIDA nudi Vašange, da piju, a oni se nećkaju: „Fala nećemo, opićemo se, a triba ići sutra nosit bukaricu!“

VAŠANGE (igraju, skaču po sobi i pevaju):

Šta ćeš ponet
Brate Mato,
Šta š li dati,
Sestro Kato,
Na put nama
U torbu?
Jednu kokoš
Za čorbu!
Ja ću ponet

Krišku sira
I pun lonac
Kajmaka,
Nekoliko plećeta
I čuturu
Šerbeta!

Zatim igraju kolo uz svirku armonike. Od njihove igre i vike probude se deca. Poplaše se od vašangi i hteli bi pobeći, ali nemogu, jer su zašiveni jedni za druge. Vašange ih plaše, beče oči na njih i hvataju ih za noge. Deca poplašena plaču i viču: Joj, Dida, joj, ko je to? Joj, joj, joj! . . .

DIDA: No, dico, očete biti dobri i poslušni, pa će Dida otirat vašange? Oćetel bit dobri?

DECA: Oćemo, Dida, oćemo!

DIDA: (Uzme batinu i povija vašenge): Tornjajte se napolje! Sad ću ja vama dati!

Vašange se poplaše i jedni preko drugih uz buku i viku pobegnu napolje.

(ZAVESA)

SLIKA TREĆA.

Prelje.

Soba ista bez astala. Cure sede ukrug i predu.

PERKA: Žurite, cure, da napredemo dosta, dok nam ne stignu momci, jer čim stignu, prešlice će sve u zapećak, a Nane sutra kad vide da nismo ništa naprele stradaće pletenice i kurdjupi, a možda će i oklagije da se nadju priko ledja.

MILKA: A joj, Perka, di ti pala na pamet još i oklagija!

PERKA: Bože, curo, bolje da sad mislim na oklagiju i obrancu, nego da je sutra osetim na ledji.

KATA: Borme, cure, žurite, jer ja kanda čujem i gajdaša.

PERKA: Evo, ovoj se već i gajdaš utvara!

ROZA: Ajde, Kristo, zapivaj ti nama, pa će nam prije vrime proći, a i sladje se radi uz pismu.

KRISTA: Koju ću da Vam ispivam?

MILKA: Jednu žalosnu.

KRISTA (peva): „Tri divojke pod bagrenom side ..“

MILKA: Ajde, Kristo, pivaj nam još jednu, sve mi se razgaljiva u srcu kad čujem pismu!

KRISTA: (peva) „Gradinom zlato hodilo...“

KATA: Evo, gajdaša. sad baš dobro čujem ne utvara mi se! Evo i momaka!

MOMCI (ulazeći): Faljen Isus, cure, šta radite, jestel vridne?

TILKA: Vridne borme! Site, momci, site!

(MOMCI sedaju).

PRVI MOMAK: Imatel cure, štogod novog?

MARA: Gdi bi mi čule novog? Mismo po cili dan kod kuće!

KRISTA: Pa čujte, momci, mi baš od Vas očemo da čujemo novog!

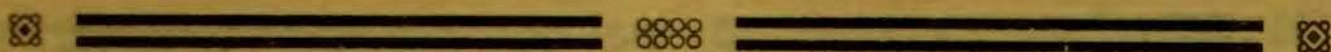
PRVI MOMAK: Ja bi Vam, cure kazo jedno novo, ali nemojte me odati.

CURE: Nećemo! Kako bi mi to!... Šta je šta je?!

PRVI MOMAK: Dakle kazat ću Vam, al nemojte nikom govoriti. Pravite se nevište, kao da ništa neznate kad on dodje. (Tihim glasom, nagingjući se medj devojke :) „Skorup“ će nositi na cvitnu nedilju rakiju!

CURE: (upadaju mu u reč, radoznalo i nestrpljivo): Na koju? Na koju?

PRVI MOMAK: E, to Vam neću kazati, vidite!

(Ostali momci za to vreme razgovaraju i šale se s devojkama. One se kikoću).

KRISTA: A di su ostali momci ?

DRUGI MOMAK: Oni su svratili malo kod snaš Tereske, znaš, one birtašice, sad će i oni doći !

(Čuju se tamburice).

CURE: Evo ih, evo ih !

(Ulaze momci sa tamburašima. Svi su veseli. razdragani).

TREĆI MOMAK: Faljen Isus, cure ! (Sve se kikoću : Ha, ha, ha !)

PERKA: A diste Vi dosad ?

TREĆI MOMAK: E, cure, morali smo malo grla pokvasiti, da bolje idju pisme !

KRISTA; E, onda pivajte nam štogod !

TREĆI MOMAK: Pa koju ću počet ?

KRISTA: Ded onu tvoju najmiliju.

TREĆI MOMAK: (peva sa zanosom, zaljubljeno): „Milkina kuća na kraju“ (Ostali ga prate, a on na kraju pesme udara rukom takt za jedno kolo. Tamburaši zasviraju i on počne sam na sredini sobe igrati, cure ostave naglo preslice na krevet, poškaču i s vikom se uhvate u kolo. Čuju se izvici: Iju, iju, ju!...)

Zavesa.

SLIKA ČETVRTA.

Rakijare.

Soba kao za Materice.

BABA : Ta di su te rakijare, tako dugo čekaju, valda da njim podne zazvoni kod kuće.

KĆER : Pa šta su poručivali, da će doći u 11. sati, kad ih nema!

SNAJA : Ta valjda će oni malo obići kroz varoš ! Čujem da su pravili zdravo lipa žuta kola za rakijare.

BABA : Pogledaj ti, Mare, možda ćemo se zadržati, pa nećemo čuti kad viknu „Kapiju“ (Čuje se „Kapiju“ ! Snaja i kćer potrče, da otvore kapiju. Baba ostane sama u sobi. Ulaze rakijare sa rozolijom sa maramama.)

PRVA RAKIJARA : Faljen Isus, jestel radi gostima ?

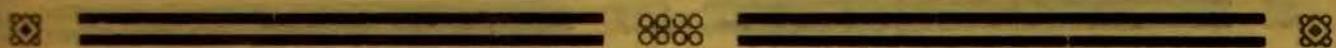
BABA : Dobrima jesmo u svako doba.

DRUGA RAKIJARA : Ko bi znao, esmol dobro, el nismo !

BABA : To će se vidit.

SNAJA I KĆER : Site, site.

RAKIJARE : Ajd da ostavimo naš bućur.

(Snaja i kćer nestrpljivo pogledaju na rakiju.)

PRVA RAKIJARA: Evo mismo doneli rakiju na vašu divojku!

BABA: Ništa to ne fali, ne traži se divojka batinom, već rakijom!

PRVA RAKIJARA: Naš Dida ima rad da se opreteljimo, a sad se do Vas stoji, očel to bit el neće!

DRUGA RAKIJARA: Pozdravili su Vas naši stariji: Dida Time i bab' Vecka Kujundžić.

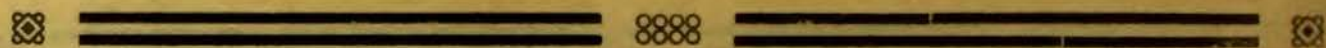
PRVA RAKIJARA: Ta kaži „Skorupovi“, pa će oma znat ko smo!

DRUGA RAKIJARA: Čeljad su dobra, a i momak nema mane, nije pijanac, a ne karta se. Nije zato, što je naš, ta dobar je ko komad kruva!

BABA: A kako je stanje? Koliko imate lanaca?

PRVA RAKIJARA: Pa imamo 100 lanaca zemlje na Djurdinu, 60 hiljada gotovi novaca, kuću u varoši, lip salaš i svašta u salašu, 40 kom. marve, 10 konja, svinja i ovaca, jednom ričom, čujete, gazdašag od starine. Duga nemamo!..

DRUGA RAKIJARA: A i dice ima fala Bogu dosta, sedmero, svi se lipo slažu, sami sve rade, pa ako Bog da, da se opreteljimo dobro će joj biti!

KĆER: Ajte, Nane, kažite i Vi, kako je naše stanje.

RAKIJARE: (Smeju se i kažu): Raspitali smo se mi već!

SNAJA: Ajd, da vidimo, dakle, šta ima u rakiji (Rakijare pokazuju).

SNAJA I KĆERKA: C. c, c, !... Al je lipa marama!

ĆERKA: A vidi dukate!

SNAJA: A što je rozolija!

PRVA RAKIJARA: E ajd, očemol?

DRUGA RAKIJARA: Mi smo sad kazli, šta je i kako je! Sad, tako gledajte, da nam što pre date na znanje, očetel dati divojku, el nećete. Nemojte zadržavati, ako ne mislite! Mi mislimo, da će to dobro bit! Vi sad divanite sa Vašim čeljadima.

PRVA RAKIJARA: Ako ćete dati divojku, onda će doći svekar i svekrova u nedilju posli podne, da se udivanite, kad će biti piće i rukovanje, a i za darove će vam kazat koliko triba da pripravite jer mi, znate, mislimo još ove jeseni da svatkujemo!

BABA: E, to znate, kako Dida oće, tako će biti. On je glava u kući.

RAKIJARE; E, sad ćemo kući, triba žurit, podne je prošlo, a kod nas se užna u dvanajst.

DRUGA RAKIJARA : Ajdemo !

OBE RAKIJARE : Zbogom, zbogom !

Pozdravite kod kuće ! (isprati ih i primeti na zemlji pred astalom držak od bundeve. Podigne ga prema publiku i govori.)

Ta vidi vračke ! Ostavile držak od bundeve ! Sigurno zato, da im se zadrži rakija !

(Zavesa).

SLIKA PETA.

Polivači.

Soba isto nameštena kao za Rakijare. Sto zastrt. Na stolu polovina kolača iz posvetilišta, pečen jagnjeći but, kuvana oljuštena jaja, ren, vino, šarana jaja.

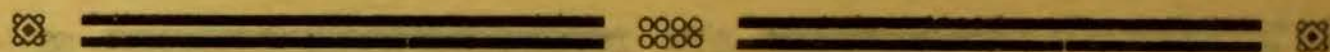
MALA UNUKA : (utrči u sobu i viče) : Seko, Seko, idju polivači ! Tako lepo sviraju ! A što su nakićeni !

(Devojke se uzvrte oko astala, nameštaju ga i viču : Ju, ju !)

KATA : Idji, trči pa zovi cure.

Ulaze tamburaši i polivači, nakićeni. Sviraju tih

PRVI POLIVAČ : Di su te devojke ?

CURE : Evo nas, momci!

DRUGI POLIVAČ : A di je taj kabo s vodom?

CURE : Mante kabla, dos a je i čašom samo zbog običaja, bolje da igramo!

DRUGARICE SVE : Ajd, ajd, da igramo.

(Momci polivaju cure, one ih kite i daju crvenih jaja).

BRAT : Site, momci, da nazdravimo!

PRVI MOMAK : Fala. To je tu, pili smo već dosta!

(Sedaju i jedu i piju).

BRAT : Živili, momci, nazdravlje!

(Mali polivači dolaze).

SVI U GLAS : E, evo polivača! Evo polivača!

PRVA DRUGARICA : Di je Djulka, da je poliju! To su njezini polivači!

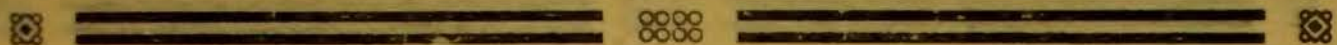
(Djulka se popne u zapećak. Mali polivači trče za njom i polivaju je mirišavom vodom iz boce).

DRUGA DRUGARICA (Kiti male polivače i daje im crvenih jaja. Oni meću u maramicu tilorsku). Evo šarenih jaja, momci! . . .

DRUGI MOMAK : Ajde, da se tuckamo, da vidimo, ko će čijeg razbiti.

MALI POLIVAČ : Čekajte, dok ja izaberem iz moje maramice! Evo ga! Što je ovo tucak! (Momak

zkvh.org.ru

se tucka sa malim polivačem, ali ovaj mu razbije jaje. Momak mu dariva jaje, on ga ljušti i odmah jede.

Odlaze mali polivači i viču: „Mi ćemo ići“ !
Ulaze drugi polivači s gajdašem).

POLIVAČI: Faljen Isus, cure!

CURE: Amen momci! Evo nam još polivača!

POLIVAČI: Di su te djuge i kablovi? Ajd, cure, na bunar!

CURE: Nemojte, momci, zima je zdravo, bolje čašom, tako su i ovi polivači!

DRUGI POLIVAČ: Mi ćemo starovinski na bunaru, mi ne popuštamo od stari običaja, zato i idjemo sa gajdašem!

(Cure skićé, momci ih vuku napolje na bunar. Tamburašima zapovedaju momci: Jedno kolo!

Svi se hvataju u kolo i igraju. Ulazi jedna devojka sa momkom sva mokra i hvata se u kolo sa ostalima.

Čuje se: Iju, iju, iju, ju!

(Zavesa).

SLIKA ŠESTA.

Kraljice.

Na roglju igra kolo posle podne na Duhove. Cure svečano obučene igraju sa momcima. Kad se zavesa digna igraju „Momačko Kolo“. Posle desetak minuti čuju se iza kulisa Kraljice koje pevaju :

*„Mi selu idjemo,
Mi selu idjemo, ljeljo,
Selo od nas biži,
Selo od nas biži, ljeljo.
A što od nas biži
A što od nas biži, ljeljo,
Mi mu ne idjemo
Mi mu ne idjemo, ljeljo,
Da ga porobimo
Da ga porobimo, ljeljo,
Vec mu mi idjemo
Vec mu mi idjemo, ljeljo,
Da ga veselimo
Da ga veselimo, ljeljo!“*

Kraljice ulaze i pevaju :

*„Zec Boga moli
Zec Boga moli, ljeljo,*

Lisica ga dvori,
Lisica ga dvori, ljeljo,
Na lisici perce,
Na lisici perce, ljeljo,
Na kurjaku zvonce,
Na kurjaku zvonce, ljeljo“

CURE I MOMCI ZAGRAJU :

Evo nam Kraljica !

Evo nam Kraljica ! i puste se iz kola.

KRALJICE : Oćetel, monici, da Vam pivamo ?

MOMCI : Pa ajd pivajte !

KRALJICE : A od koje ćete i s kim ćemo ?

PRVI MOMAK : Ajd pivajte Mari i Stipi !

KRALJICE pevaju pocupkujući :

„Sitna kiša pada
I s njom krupa lupa,
Di je lipa Mara
Bilo lica prala,
Tamo j' lipu Maru
Zabolila glava.
Vodila joj Nana
Fratra od oltara,
Da joj Boga moli

Boga od uroka.
Al besidi Mara :
„Ne zovite, Nane,
Fratra od oltara,
Već zovite, Nane,
Stipu gospodara,
Nek tri put poljubi
Pa će glava proći
I veselje doći !..“

KRALJICE: E kome ćemo sad pivati ?

JEDNA CURA: Pivajte sad jednu žalosnu !

KRALJICE: Od koje ćemo ?

JEDNA CURA: Onu od sirotice Milke.

Kraljice pevaju :

„Sirotica Milka
Nigdi nikog nema,
Samo jednu ujnu,
I još ednu strinu.
Kad joj kosu plete,
Guštere uplete,
Kad je opasiva,
Zmijom podpasiva,
Kad joj kruva daje,
Čemera joj daje,

*Kad na vodu šalje
Vragu je pridaje.
Pa su je udali,
Za nemilog dali.
Malo su joj, Nane,
Založili dara:
Sam, devet sukanja
I devet pregača
I deset kosulja.
Kad su došli svati
Kraj novoga groblja,
Al besidi, Nane,
Sirotica Milka:
„Stante, stante moji
Kićeni svatovi,
Da se idjem, svati,
S Nanom oprostiti!...“
I otide Milka
Na grob svojoj Nani.
Svatovi su stali,
Milku su čekali.
I sunce je stalo,
Nije više sjalo,
I zvizde su stale
Nisu trepetale,*

❖══════════❖ ❖❖❖❖ ❖══════════❖

*I voda je stala
Nije proticala,
I ptice su stale
Nisu cvrkutale,
Dok se nije Milka
S Nanom oprostila :
„Mila moja, Majko,
Nigdi nikog nemam,
Pa su me udali,
Za nemilog dali ! ..“
To Milka izusti
I dušu ispusti.
Lipo su je svati
Saraniti znali :
Čelo, glave, Nane,
Crkvu sagradili,
Pokraj crkve, Nane,
Bunar iskopali.
S desne strane, Nane,
Klupe pomećali,
S live strane, Nane,
Ružu usadili.
Ko je grišan, Nane,
Nek se Bogu moli,
Ko je žedan, Nane,*

*Nek vodice pije,
Ko j' umoran, Nane,
Nek na klupu sidi,
Ko je mladjan, Nane,
Nek se ružom kiti!...*

KRALJICE: E sad moramo ići dalje.

CURE: Pivajte nam, Kraljice, još koju!

KRALJICE: Nemožemo, cure, sad će biti mrak,
a treba i dalje da idjemo! Zbogom, cure, zbogom!

Odlaze i pevaju:

*„Oj kicoše,
Kako vežeš poše?
Na dva kuklja
Da je malo duglja,
Al je kraća
Ne mož' da dovaća...“*

Momci i cure nastavljaju kolo.

Zavesa.

SLIKA SEDMA

Svatovi.

Dvorište bunjevačke paorske kuće. U dnu dvorišta djeram, kamara slame, čardak pun kukuruza, dva kupasta kokošinjca belo okrečena. Levo kuća za stanovanje, u produženju kujna, staja i naslam. Pred kućom tarabice i cveće. Desno mali vinograd sa po kojom voćkom.

Na sred dvorišta deca se uhvatila za ruke u krug, igraju i pevaju razdragano :

„Cembule, cembule
Ovde gori svića,
Peku oraščića,
A nama ne dadu,
Jer nas ne poznadu!

Cembule cembule,
Ovde gori kamenica,
Rodila se Aničica,
Ovde gori lampaš,
Rodio se Andraš!...

Ringa, ringa, raja,
Puna zdila jaja,

A ja sio,
Pa pojo,
Šum, šum, šum! . . .“

Izlazi svekrva užurbana, a za njom zaova Manda i snaja Koca.

SVEKRVA (više na decu): Ta šta ste toliko zagrajali, nemože čovik do riči da dodje od vas! Smirite se i idjite u baštu, jer sad će svatovi doći, pa vas mogu još i koja kola zgaziti! (Sama za sebe) Znam da će biti okretanja sa divojkom. (Zatim se okreće snaji Koci i žurno naredjuje): Ti, Koce, primaj kravalje i pazi da se ne razvlači tisto, znaš kakva su dica, razgrabiće sve, ako ga ne čuvate! . . . A četiri najlipče torte s toranom ostavi za poodjane, da se ne osramotimo! . . . Otidji i u podrum, vidi, jeli Joso u daric slavinu u šiljer, onaj stari što ga je Baćo za Perine svatove naminio. Idji, trči, obidji svuda, vidi jeli sve već u redu (Snaja Koca otrči). A ti, Mande, idji vidi, idjul svatovi, nosel već divojku! . . .

ZAOVA MANDA: Oma ću, majko! (Istrči da vidi, idu li svatovi. Dolazi svekar s leve strane).

SVEKRVA (kad da ugleda): Dida, pripravi ti dukata, sad će već doći sa divojkom! (Trgne se) Ko da čujem svirku!

već u tepsiji, samo čekam da dane peć, pa da ga mećem.

SVEKAR: E, onda je dobro, samo nek bude sve u vrime gotovo!

KUVARKA: Ta, ne brinite, Dida, dašta ste mene uzeli! Čujte, di Gadžurka kuva, tu nema sramote!

SVEKAR: Samo pazi da se sa prisnacom ne osramotiš!

KUVARICA: Oslonte vi samo na me! Taki je, sav se razboleo, moraćemo ga sa kašikom vaditi iz tepsije!... (Odlazi).

SVEKRVA: No, dida, šta je s dukatima!

SVEKAR: Ta evo, babo, koliko češ dukata za darivanje?

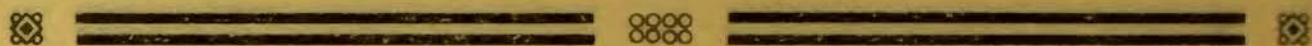
SVEKRVA: Ne marim, Dida: koliko ti misliš!

ZAOVA MANDA (utrči veselo i tapšući rukama): Evo svatova, nose divojku!

NEKO iza kulisa: Otvarajte kapiju!

SVEKRVA: Dajte stolicu! (ulaze svatovi, napred mastalundžije, za njima kum sa djuvegijom, pa stari svat sa novalijom. Mlada silazi s kola i staje na stolicu).

MASTALUNDŽIIE: Jevo svatova! Nosimo divojku!

STARI SVAT: Faljen Isus! Jestel radi gostima?

SVEKAR: U svako doba dobrima! Ajte doli, silazite s kola!

STARI SVAT: Čekaj, svekre, najpre otvori budjelar!

SVEKAR: E, kad je tako, onda šta košta ta naša snaša?

STARI SVAT: Deset dukata, svekre babo!

SVEKAR: Lakše, lakše, dosta će to biti i pet!

STARI SVAT: Ovaka snaša nema za pet dukata!

SVEKRVA: Ta, šta se pogadjaš, podaj i deset, samo nek da Bog da bude srićno!

SVEKAR: E, pa onda nek sidje doli, da vidim, da nije šantava ta naša novalija!

(Gajdaš zasvira. Mlada silazi sa stolice i ljubi ruke svekru i svekrvi. Oni je darivaju novcima i ljube u čelo. Donose dete, ona ga poljubi i dariva nakićenim konjićem, Zatim ljubi sve svatove i ukucane, starije u ruku a mladje u usta. Kad se to završi svi pitaju):

„A di su staćale, a di su staćale!“

STAĆALE: (ulaze pijani, nakićeni perlicama i sa peškirima oko vrata): Ta jevo stigli smo i mi! Di bi bilo svatova bez staćala!

DEVER: E, ajd da nazdravimo na staćale!
Možda su ostali žedni, kako su divojku čuvali!

SVET (koji je nagruo sa svatovima): A što je lipa! Nije ružna! Borme je i djuvegija lip! Al što su dukati svitli! Al ruvo!...

PRVI STAĆALA: Borme nas je muke stajalo da je sačuvamo, da nam je ne ukradu!

DEVER: A esul nazdravljali tamo na vas?

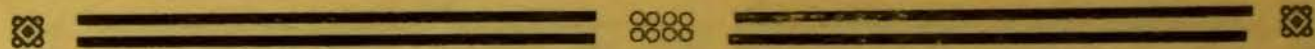
DRUGI STAĆALA: (Sasvim pijan) Borme, bilo je trojanica, samo mi, znaš, nismo tili da pijemo, bojalismo se opićemo se, pa će nam ukrast divojku!

DEVER: Zato, pite sad, vidim da ste ostali žedni.

PRVI STAĆALA: (ljulja se i štuca): Da, žedni, vite da smo ostali žedni (kucaju se sa deverom i piju).

Tamburaši sviraju, svi se veselo uhvate u kolo, svekar uz devojku.

SVEKRVA viče: **DAJTE TE DAROVE!** (Snaja Koca donosi darove: muške košulje peškire i svilene ženske marame zlatom vezene. Svekrva ulazi sa Kocom u sredinu kola, uzima darove i sve igrače redom dariva. Kad to završi, hvata se i sama u kolo do mlade, a zaova Manda progura se u kolo sa loncem u ruci i lupivši ga snažno o zemlju veselo

uzvikne: „E, sad sam ja na gornjoj polici-
ci!“ Potom se i ona hvata u kolo. Čuju se uzvici:
„Ja jetrva, ja!“ ... „Ja kuma, ja!“ ... „Ja
zaova ja, Kata mi je sna!...“ Iju, iju
ijuju!“ ...)

Dolaze prije i donose kravalj.

NEKO: Evo pogačare!

JETRVA KOCA: Ev prije, evo prije!

DEVER: Ajte, prije, u kolo! (Prije predaju tortu
jetrvi i hvataju se u kolo, koje se sve više razigrava
i zavilava. Čuju se podskočice:

„Ja zaova, ja,
Ali nisam
Rodjena!
Da sam malo
Rodjenija,
Bila bi još
Vidjenija! ...
Iju, iju, iju-ju!“

„Naša kuća
Naša soba,
Naša Kata,
Dok je Boga! ..“

„Naša Kata
Bogata,
Još je diči
Lipota!...“

„Zaova sam,
Vesela sam,
Što se ne bi
Veselila,
Kad sam
Brata oženila!...“

„Igraj, brate,
Nisi sam,
Za čizmom ti
Jorgovan!...“

Upadne kuvarica sa varjačom, već pijana
i igrajući sama peva:

.Sinoć nisam večerala,
Jutros nisam ručala,
Štedila sam za svatove,
A sad idem* batakove!
Iju, iju, iju-ju!“

*) Jedem.

Čuje se jedan staćala:

„Kidajte se,
Čizme moje,
Još kod kuće
Imam troje,
A ni ove nisu moje!“

DRUGI STAĆALA:

„Hop, hip
Nisam lip,
Al sam
Niki zgoodan!...“

JEDNA IGRAČICA:

„Ja sam mala
Kao patka,
Al sam mome
Diki slatka!...
Iju, iju, iju-ju!...“

ENGE stoje u kolu i pocupkuju.

Kolo igra sve življe. Jedan staćala donosi uzgljanicu perja i prosipa ga po svatovima a uzgljanicu navlači onom drugom staćali na glavu. Nastane razdragan smeh i vrisak, kolo se raspusti i
ZAVESA PADA.